

СЛОВАЎТВАРАЛЬНЫ ПАТЭНЦЫЯЛ ЛІЧЭБНІКАЎ ДВА, TWO І ZWEI У БЕЛАРУСКАЙ, АНГЛІЙСКАЙ І НЯМЕЦКАЙ МОВАХ

Д.А.Касценіч (Мінск, МДЛУ)

У артыкуле прадстаўлены вынікі супастаўляльнага аналізу словаўтваральных гнёздаў з вяршынямі-лічэбнікамі *дзе, two і zwei* у беларускай, англійскай і нямецкай мовах. У выніку даследавання вылучаюцца падабенствы і адрозненні ў структуры і словаўтваральнай семантыцы гнёздаў.

Ключавыя словы: словаўтваральнае гняздо (СД); словаўтваральная парадыгма (СП); словаўтваральны тып (СТ); дэрыват.

WORD-FORMATIVE POTENTIAL OF NUMERALS ДВА, TWO AND ZWEI IN BELARUSIAN, ENGLISH AND GERMAN LANGUAGES

Д.А.Кастсеніч (Minsk, MSLU)

The article presents the results of comparative analysis of the families of words with the peaks *два/two/zwei* in the Belarusian, English and German languages. As a result of the study universal and specific features of word-formative structure and semantics of compared families of words are revealed.

Key words: family of words; word-formative paradigm; word-formative type; derivative.

Работа прысвечана супастаўляльнаму аналізу словаўтваральных гнёздаў з вяршынямі-лічэбнікамі *два, two і zwei*.

Мэта даследавання - устанавіць рысы падабенства і адрознення ў саставе і структуры СГ з вяршынямі-лічэбнікамі *два, two і zwei* у беларускай, англійскай і нямецкай мовах.

Актуальнасць працы абумоўлена неабходнасцю даследавання асаблівасцей дэрывацыйных працэсаў у беларускай мове ў супастаўленні з англійскай і нямецкай; адсутнасцю спецыяльных работ, прысвечаных супастаўляльнаму аналізу СГ з вяршынямі-лічэбнікамі ў неблізкароднасных мовах.

Даследаванні СГ адкрывае шмат магчымасцей для больш глыбокага разумення сутнасці дэрывацыйных працэсаў у рознаструктурных мовах.

СГ з'яўляецца, безумоўна, самай складанай сінтагматыка-парадыгматычнай адзінкай у іерархіі комплексных адзінак словаўтварэння. Яно характарызуецца максімальнай колькасцю лексічных адзінак, аб'яднаных разнастайнымі фармальна-сэнсавымі словаўтваральнымі сувязямі [2, с. 43].

Фактычным матэрыялам для аналізу паслужылі 147 лексем, кампанентаў гнёздаў, выбраных з нарматыўных слоўнікаў беларускай, англійскай і нямецкай моў.

Аналіз СГ паказаў, што яны адрозніваюцца па наступных параметрах (Табліца 1):

Характарыстыкі беларускіх, англійскіх і нямецкіх СГ

Параметры супастаўлення СГ	Беларуская мова	Англійская мова	Нямецкая мова
Па ступені разгорнутасці	сярэднаразгорнутае (86 дэрыватаў)	слабаразгорнутае (36 дэрыватаў)	слабаразгорнутае (25 дэрыватаў)
Па часцінамоўным патэнцыяле	назоўнікі		
	23	8	2
	дзеясловы		
	23	-	-
	прыметнікі		
	19	25	13
	прыслоўі		
	8	-	2
	лічэбнікі		
	9	2	8
Па колькасці ступеней дэрывацыі	дзеепрыметнікі		
	2	-	-
Па колькасці ступеней дэрывацыі	4	2	2

У структуры дадзеных СГ можна выявіць і агульныя заканамернасці.

1. Больш за ўсё ў іх адносных прыметнікаў, утвораных складана-суфіксальным спосабам.

2. Найбольш прадуктыўны СТ у беларускамоўным СГ – складана-суфіксальныя адносныя прыметнікі з сінанімічнымі суфіксамі адноснасці **-н-** і **-ов-** (*дв-ух-борт-н-ы, дв-ух-акт-ов-ы*); у англамоўным СГ прысутнічае эквівалентны СТ: складана-суфіксальныя адносныя прыметнікі з суфіксам адноснасці **-ed-** (*two-edg-ed*); у нямецкамоўным СГ таксама ёсць эквівалентны СТ: складана-суфіксальныя адносныя прыметнікі з суфіксам адноснасці **-ig-** (*zwei-stell-ig*). Разам з тым, у англа- і нямецкамоўным СГ ёсць дэрываты, утвораныя словаскладаннем. У беларускамоўным іх няма.

СПІС ЛІТАРАТУРЫ

1. Лукашанец, А.А. Комплексныя адзінкі словаўтварэння ў беларускай мове / А.А. Лукашанец // Весці АН Беларусі, Серыя гуманітарных навук. – 1995. – № 4. – С. 112-119.

2. Лукашанец, А.А. Асаблівасці семантычнай арганізацыі комплексных адзінак словаўтварэння / Веснік БДУ. Серыя 4, Філалогія. Журналістыка. Педагагіка. Псіхалогія. – Мінск: Універсітэцкае. – 1994. – № 3. – С. 43-47.